

ОБРАЗАЦ 6

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПЕДАГОШКОГ ФАКУЛТЕТА У УЖИЦУ**

и

**ВЕЋУ ЗА ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

На седници Већа за Друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу одржаној 08. 04. 2026. године (број одлуке: IV-02-191/9, одређени смо за чланове Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом: „Проблемска настава о природи и друштву у млађим разредима основне школе између садржајне основе и наставне праксе”, кандидата Александра Игњатовића, студента докторских академских студија разредне наставе, за коју је именована менторка др Данијела Василијевић, редовна професорка.

На основу података којима располажемо достављамо следећи:

**ИЗВЕШТАЈ
О ОЦЕНИ УРАЂЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

1. Подаци о докторској дисертацији
1.1. Наслов докторске дисертације: „Проблемска настава о природи и друштву у млађим разредима основне школе између садржајне основе и наставне праксе”
1.2. Опис докторске дисертације (навести кратак садржај са назнаком броја страница, поглавља, слика, шема, графикона, једначина и референци) (до 500 карактера): Докторска дисертација садржи све формалне сегменте. На почетку садржи насловну страну, идентификациону страницу и сажетак на српском и енглеском језику и садржај докторске дисертације. Нако тога дат је предговор и увод којим је указано на генерални поступак израде теме докторске дисертације, на актуелност и оправданост емпиријског истраживања теме докторске дисертације. Текст докторске дисертације има укупно 242 странице текста. Структуру текста докторске дисертације чине три основна дела: 1) теоријски приступ проблему истраживања; 2) методолошки концепт истраживања; и 3) интерпретација и анализа докторске дисертације. Теоријски приступ проблему истраживања састоји се из седам поглавља. Она су: 1) Историјски развој проблемске наставе и учења; 2) Појмовна разграничења (у оквиру овог поглавља дефинисани су кључни појмови и термини докторске дисертације: наставни систем, проблемска настава и проблемско учење); 3) Проблемска настава о природи и друштву (у овом поглављу расправља се о

међузависности проблемске наставе и теорија образовања; теорија учења и поучавања; али и необихејвиористичким, гешталтистичким; когнитивистичким; хуманистичким и социјалним теоријама учења; теоријама учења; проблемској настави и теорији образовања);

- 4) Савремена схватања о проблемској настави о природи и друштву;
- 5) Садржајни аспект наставе о природи и друштву у млађим разредима основне школе (у оквиру овог поглавља расправљало се и основним теоријским приступима избора садржаја, садржајној димензионалности и предметној оријентацији и уџбенику као садржајној основи наставе о природи и друштву);
- 6) Компетенције учитеља за проблемску наставу о природи и друштву; и
- 7) Анализа неких претходних истраживања у домаћој и иностраној периодици.

У другом делу докторске дисертације дефинисани су сви методолошки параметри: проблем, предмет, циљ, значај, задаци, хипотезе, варијабле, методе, технике и инструменти, популација и узорак и организација и ток истраживања. Указано је и на статистичке поступке обраде података и на начине њиховог приказивања.

Резултати истраживања, њихова интерпретација и анализа приказани су у трећем делу докторске дисертације и то у четири дела према групама задатака истраживања:

- 1) Заступљеност елемената проблемског учења у уџбеницима о природи и друштву у прва четири разреда основне школе;
- 2) Проблемска настава о природи и друштву – ресурси и потенцијални аспекти примене у млађим разредима основне школе из угла учитеља;
- 3) Процене учитеља о потенцијалима садржајних ресурса за планирање и реализацију проблемске наставе о природи и друштву; и
- 4) Проблемска настава о природи и друштву и спремност учитеља за њену примену.

На крају докторске дисертације дати су закључци и расправе, списак литературе, неопходни прилози и биографија аутора.

1.3. Опис предмета истраживања (до 500 карактера):

Предмет истраживања докторске дисертације се може дефинисати у ширем и у ужем приступу. У ширем приступу, предмет је истраживање проблемске наставе у млађим разредима основне школе. У ужем приступу, предмет истраживања је теоријско, експликативно, квалитативно и аналитичко истраживање могућих потенцијала примене проблемске наставе о природи и друштву у млађим разредима основне школе са становишта уџбеничке садржајне анализе, са једне стране, и спремности учитеља за њену примену, с друге стране.

1.4. Анализа испуњености полазних хипотеза:

У истраживању кандидат полази од опште претпоставке да садржајни аспекти уџбеника о природи и друштву у млађим разредима основне школе значајно доприносе у домену проблемског учења, као и у афирмативном перципирању како садржајних ресурса, потенцијала проблемске наставе од стране учитеља, тако и њихове спремности за планирање и реализацију проблемске наставе о природи и друштву у млађим разредима основне школе.

Посебне хипотезе истраживања детерминисане су према општим и посебним задацима истраживања, тако што је за сваки задатак истраживања дефинисана по једна посебна хипотеза истраживања.

Оне су:

X1. Претпоставља се да ће истраживање потврдити да уџбеници о природи и друштву садрже оптимални број елемената проблемског учења.

X1.1. Очекује се оптимална заступљеност уџбеничких садржаја (лекција) заснованих на проблемском приступу интерпретације.

X1.2. Очекује се да ће проблемска питања, задаци и налози бити оптимално заступљени у дидактичко-методичкој апаратури уџбеника о природи и друштву.

X2. Претпоставља се да учитељи позитивно перципирају проблемску наставу о природи и друштву, њене ресурсе и потенцијалне аспекте примене у млађим разредима основне школе.

X2.1. Очекује се да учитељи позитивно процењују заступљеност проблемске наставе о природи и друштву.

X2.2. Очекује се позитивна повезаност процена учитеља о заступљености проблемске наставе о природи и друштву и независних варијабли истраживања (наставно искуство, ниво образовања и професионално усавршавања учитеља за реализацију проблемске наставе).

X2.3. Претпоставка је да учитељи позитивно процењују улогу и значај проблемске наставе о природи и друштву.

X2.4. Очекује се позитивна повезаност процена учитеља о улогама и значају проблемске наставе о природи и друштву и независних варијабли истраживања (наставно искуство, ниво образовања и професионално усавршавање учитеља за реализацију проблемске наставе).

X2.5. Претпоставка је да учитељи правилно перципирају комплексност и захтевност реализације проблемске наставе о природи и друштву.

X2.6. Очекује се позитивна повезаност процена комплексности и захтевности проблемске наставе о природи и друштву и независних варијабли истраживања (наставно искуство, ниво образовања и професионално усавршавање учитеља за реализацију проблемске наставе).

X2.7. Претпоставка је да учитељи правилно перципирају отежавајуће факторе примене проблемске наставе о природи и друштву.

X2.8. Очекује се позитивна повезаност процена учитеља о отежавајућим факторима примене проблемске наставе о природи и друштву и независних варијабли истраживања (наставно искуство, ниво образовања и професионално усавршавање учитеља за реализацију проблемске наставе).

X2.9. Претпоставља се да ће учитељи правилно идентификовати типове часове погодне за реализацију проблемске наставе о природи и друштву.

X2.10. Очекује се позитивна повезаност процена учитеља о погодним типовима часова за примену проблемске наставе о природи и друштву и независних варијабли истраживања (наставно искуство, ниво образовања и професионално усавршавање учитеља за реализацију проблемске наставе).

X2.11. Претпоставка је да учитељи правилно идентификују социолошке форме наставног рада кључне за реализацију наставе о природи и друштву.

X2.12. Очекује се позитивна повезаност процена учитеља о погодним социолошким облицима наставног за реализацију проблемске наставе о природи и друштву и независних варијабли истраживања (наставно искуство, ниво образовања и професионално усавршавање учитеља за реализацију проблемске наставе).

X3. Претпоставља се да учитељи позитивно перципирају потенцијале садржајних ресурса за планирање и реализацију проблемске наставе о природи и друштву.

X3.1. Учитељи позитивно процењују значај уџбеника о природи и друштву за планирање и реализацију проблемске наставе.

X3.2. Очекује се позитивна повезаност процена учитеља о значају уџбеника *Свет*

око нас и Природа и друштва реализацију проблемске наставе и независних варијабли истраживања (наставно искуство, ниво образовања и професионално усавршавање учитеља за реализацију проблемске наставе).

X3.3. Учители позитивно процењују значај методских приручника за планирање и реализацију проблемске наставе.

X3.4. Очекује се позитивна повезаност процена учитеља о значају методских приручника за реализацију проблемске наставе о природи и друштву и независних варијабли истраживања (наставно искуство, ниво образовања и професионално усавршавање учитеља за реализацију проблемске наставе).

X3.5. Учители позитивно оцењују садржајне потенцијале појединих предметних подручја за планирање и реализацију проблемске наставе о природи и друштву.

X3.6. Очекује се да постоји повезаност процена учитеља о садржајним потенцијалима појединих предметних подручја за планирање и реализацију проблемске наставе и независних варијабли истраживања (наставно искуство, ниво образовања и професионално усавршавање учитеља за реализацију проблемске наставе).

X4. Претпоставља се да учители позитивно процењују властиту спремност за примену проблемске наставе о природи и друштву, да исказују потребу за додатном подршком, а да диферентно процењују конкретне видове оспособљавања за њену имплементацију у пракси.

X4.1. Претпоставља се да учители позитивно процењују властиту оспособљеност за примену проблемске наставе о природи и друштву.

X4.2. Претпоставља се да постоји условљеност процена учитеља о властитој спремности за примену проблемске наставе о природи и друштву у зависности од наставног искуства, нивоа образовања и професионалног усавршавања учитеља за реализацију проблемске наставе.

X4.3. Претпоставља се да учители диферентно позитивно процењују различите видове оспособљавања за примену проблемске наставе о природи и друштву.

X4.4. Претпоставља се да постоји условљеност процена учитеља о конкретним видовима оспособљавања за примену проблемске наставе о природи и друштву у зависности од наставног искуства, нивоа образовања и професионалног усавршавања учитеља за реализацију проблемске наставе.

X4.5. Претпоставља се да учители имају потребу за додатном подршком за примену проблемске наставе о природи и друштву.

X4.6. Претпоставља се да постоји условљеност процена учитеља о потреби за додатном подршком за планирање и реализацију проблемске наставе о природи и друштву у зависности од наставног искуства, нивоа образовања и професионалног усавршавања учитеља за реализацију проблемске наставе.

Полазећи од постављених хипотеза, на основу теоријске анализе и емпиријског истраживања потврђене су све посебне хипотезе истраживања, осим посебних хипотеза X2.9; X2.10; X2.11; X2.12; X3.4. које су делимично потврђене и верификоване; и посебних хипотеза X2.2; X2.6; X2.8. које се нису могле прихватити нити верификовати.

Потврђена је и општа претпоставка од које се пошло у истраживању да садржајни аспекти *уџбеника о природи и друштву у млађим разредима основне школе значајно доприносе у домену проблемског учења, као и у афирмативном перципирању како садржајних ресурса, потенцијала проблемске наставе од стране учитеља, тако и њихове спремности за планирање и реализацију проблемске наставе у настави о природи и друштву у млађим разредима основне школе.*

1.5. *Анализа примењених метода истраживања:*

У истраживању су примењене одговарајуће методе истраживања: метода теоријске анализе, дескриптивна метода, трансферзална метода и метода квалитативне анализе. Истраживање је започело методом теоријске анализе која се темељи на проучавању релевантне литературе. Дескриптивна метода је коришћена у свим деловима докторске дисертације. Трансферзална метода је коришћена као теорија пресека у истраживању процена учитеља о проблемској настави на узорку учитеља. Метода квалитативне анализе је примењена приликом интерпретације добијених резултата и извођењу закључака.

1.6. Анализа испуњености циља истраживања:

Циљ истраживања је у потпуности испуњен. На основу резултата истраживања се може закључити да су:

- 1) идентификовани потенцијали садржајних основа уџбеника за планирање и реализацију проблемске наставе о природи и друштву у млађим разредима основне школе; и
- 2) идентификоване су и утврђене процене учитеља о заступљености, значају и улогама проблемске наставе, те доприносу уџбеника њеном планирању и реализацији, као и оспособљености учитеља за примену проблемске наставе у предметима *Свет око нас* у 1. и 2. разреду основне школе и *Природа и друштво* у 3. и 4. разреду основне школе.

1.7. Анализа добијених резултата истраживања и списак објављених научних радова кандидата из докторске дисертације (аутори, наслов рада, назив часописа, волумен, година објављивања, странице од-до, DOI број¹, категорија):

Резултати истраживања докторске дисертације кандидата употпуњују досадашња утврђена научна сазнања о ефектима проблемске наставе и исте доводе у спрегу са до сада неистраженим сегментима проблемске наставе, посебно у домену компетентности и спремности учитеља за њихову употребу у реализацији разредне наставе.

Аналитички део докторске дисертације је обиман и детаљан. Докторска дисертација потврђује постојећа истраживања и даје нова научна сазнања из ове области која и даље обилује празнинама у систему научних знања.

Неке аспекте докторске дисертације, кандидат је анализирао и у објављеним научним радовима. Они се могу сврстати у две групе. Прву групу чине резултати истраживања публикованих у радовима који су непосредно повезани с темом докторске дисертације, који ће у овом делу извештаја бити укратко анализирани. Другу групу чине тангентни радови, који су делимично повезани с темом докторске дисертације.

Референце непосредно повезана с темом докторске дисертације:

1. Игњатовић, А., Василијевић, Д. и Степић, Г. (2025). Уџбеници и приручници у функцији проблемске наставе о природи и друштву – перцепција учитеља. *Узданица*, 22(3), 25–44. УДК 37.091.3::3/5;<https://doi.org/10.46793/Uzdanica22.3.025I>. [M51].
2. Игњатовић, А. и Миленовић, Х. Ж. (2025). *Проблемска настава као иновативни систем у разредној настави*. У: Б. Миловановић и Р. Цветковић (ур). Зборник сажетака *Стратегије васпитања и образовања у савременим условима* (65–66). Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Учитељски факултет. УДК 37.01(048), 37.091.33(048), 37.015.3(048), ISBN 978-86-84143-73-2, COBISS.SR-ID 169160969.<https://naucniskupovi.uf-pz.net/wp-content/uploads/2025/06/ZBORNIC-SAZETAKA-NS-2025.pdf>[M64].

¹Уколико публикација нема DOI број уписати ISSN и ISBN

3. Игњатовић, А. и Митић, Љ. (2015). Значај проблемске наставе и проблемског учења за развој мишљења код деце и ученика млађег школског узраста, *Зборник радова Учитељског факултета, Ужице*, 18(17), 119–128. UDC 371.315.7; ISSN 1450-6718; COBIS.RS-ID 146220551]. [M52].
4. Игњатовић, А. и Веселинов, Д. (2014). *Школска библиотека и интегративна настава природе и друштва*. У: Р. Николић (ур). Тематски зборник радова *Настава и учење – савремени приступ и перспективе* (591–602). Универзитет у Крагујевцу, Учитељски факултет у Ужицу. UDC 371.3(082); ISBN: 978-86-6191-023-4; COBISS.SR-ID 210981388. [M45].
5. Игњатовић, А. (2012). *Дефинисање и операционализација циљева и задатака у савременој настави природе и друштва*. У: С. Маринковић (ур). Тематски зборник радова *Наставаиучење – циљеве, стандарди, исходи* (611–626). Универзитет у Крагујевцу, Учитељски факултет у Ужицу. UDC 371.3::3/5; ISBN 978-86-6191-008-1; COBIS.RS-ID 194115084]. [M45].
6. Игњатовић, А. (2010). Планирање и припремање проблемске наставе природе и друштва. У: К. Шпијуновић (ур). Тематски зборник радова *Образовање и усавршавање наставника – дидактичко-методички приступ* (405–418). Универзитет у Крагујевцу, Учитељски факултет у Ужицу. UDK 371.315.7, ISBN 978-86-6191-000-5; COBIS.SR-ID 17365900. [M45].

У истраживању планирања, припремања и реализације проблемске наставе о природи и друштву са аспекта операционализације и конкретизације циљева, задатака и наставних садржаја, се истиче и значај примене, односно операционализације процеса планирања и припремања проблемске наставе природе и друштва (Игњатовић, 2010). Резултати истраживања у радовима кандидата указују и да одговарајуће дефинисање и операционализација циљева проблемске наставе о природи и друштву обезбеђују смисаоност, сврсисходност, целисходност, релевантност, поступност, систематичност, целовитост и доследност свакој људској делатности, па тако и савременој настави природе и друштва, али и васпитнообразовном процесу у целини (Игњатовић, 2012). Значајно помена је и истраживање доприноса школске библиотеке у реализацији интегративне наставе, при чему је посебно указано да значај проблемске наставе о природи и друштву (Игњатовић и Веселинов, 2014). У коауторском раду са Љиљаном Митић (2015), проучавају се питања проблемске наставе и проблемског учења у функцији развоја мишљења, код деце предшколског и ученика млађег школског узраста. На тај начин је указано да одређене особености учења путем решавања проблема као највишег и најкомплекснијег облика учења и самог проблемског мишљења као највишег и најкомплекснијег облика мишљења, што је непосредно повезано с темом докторске дисертације кандидата. Проблемска настава је у радовима кандидата проучавана и као један од иновативних наставних система (Игњатовић и Миленовић, 2025). Нејнепосреднија повезаност радова кандидата са проблемом докторске дисертације изражена је у коауторском раду с Данијелом Василијевић и Степић Горданом (2025), где је из угла учитеља проучаван допринос уџбеника и приручника остваривању проблемске наставе о природи и друштву. У раду је са теоријског аспекта разматрана проблемска настава о природи и друштву. Према проценама учитеља је утврђено да уџбеници о природи и друштву и методски приручници највећи допринос дају у делу дефинисања проблемске ситуације, а затим и формулисања хипотеза, док је примена решења у новим ситуацијама на зачељу листе. Резултати истраживања упућују и на недовољну оријентисаност актуелних садржајних ресурса ка операционализацији научног и примену стечених знања у новим ситуацијама, што је сагласно са резултатима спроведеног истраживања проблема докторске дисертације кандидата.

Референце кандидата које представљају тангентна проучавања проблема докторске дисертације:

1. Миленовић, Х. Ж. и Игњатовић, А. (2025). Нове основе програма „Године узлета” у области упознавања околине – посматрано из угла студената. У: Б. Миловановић и Р. Цветковић (ур). Зборник сажетака *Стратегије васпитања и образовања у савременим условима* (105–106). Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Учитељски факултет. УДК 37.01(048), 37.091.33(048), 37.015.3(048), ISBN 978-86-84143-73-2, COBISS.SR-ID 169160969. <https://naucniskupovi.uf-pz.net/wp-content/uploads/2025/06/ZBORNİK-SAZETAKA-NS-2025.pdf>[M64].
2. Игњатовић, А. и Старијаш, Г. (2014). Права деце и настава природе и друштва. *Зборник радова Учитељског факултета, Ужице, 17(16)*, 341–350. UDC371.3::3/5; ISSN 1450-6718; COBIS.RS-ID 146220551. [M52].
3. Пртљага, С., Веселинов, Д. и Игњатовић, А. (2014). Предшколска установа и даровити. У: Д. Видановић (ур). Зборник сажетака *Холистички приступ у предшколској педагогији – теорија и пракса* (125–126). Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Пироту и Академија образовања у Београду. UDC 37; ISBN 978-86-83729-20-3.[M64].
4. Веселинов, Д. и Игњатовић, А. (2014). *Пројект метода као чинилац подстицања креативности код даровите деце предшколског и млађег школског узраста*. У: Г. Гојков и С. Пртљага (ур). Зборник сажетака *Даровитост и креативност – развојна перспектива креативне перформансе* (93–94). Висока школа струковних студија за васпитаче Михаило Павлов у Вршцу. UDC 37; ISBN 978-86-7372-197-2; COBISS.SR-ID286162439.[M64].
5. Игњатовић, А. (2014). Школска библиотека у функцији унапређивања наставе природе и друштва. У: С. Денић (ур). Тематски зборник радова *Савремене тенденције у наставним и ваннаставним активностима на учитељским (педагошким) факултетима* (588–598). Универзитет у Нишу, Учитељски факултет у Врању. UDC371.3 (082); ISBN 978-86-6301-011-6; COBISS.SR-ID 207648268.[M45].
6. Веселинов, Д., и Игњатовић, А. (2013). Подстицање самоефикасности код ученика путем хеуристичке наставе. *Педагошка стварност, 59(1)*, 79–90. UDC 37; ISSN 0553-4569; COBISS.SR-ID 3883522.[M53].
7. Игњатовић, А. (2013). Корелација наставних садржаја у настави природе и друштва и српског језика. *Методичка пракса, 13(3)*, 491–506. UDC 37; YU ISSN 0354-981. [M53].
8. Stamatović, J., Selaković, K. & Ignjatović, A. (2012) „Promotion and development of human relations among pupils by various forms of teaching”. In: E. Szoradova (Ed). *International Scientific Proceedings Learner – Teacher – Research in Serbian – Slovak Education Environment* (124–132). Constantine the Philosopher University in Nitra, Faculty of Education. EAN 9788055800714; ISBN 978-80-558-0071-4; EAN 9788055800714. [M33].
9. Стаматовић, Ј. и Игњатовић, А. (2011). Флексибилна индивидуализација кроз социолошке облике наставног рада. *Зборник радова Учитељског факултета, Ужице, 14(13)*, 59–76. UDC 31.311.1; ISSN 1450-6718; COBIS.RS-ID 146220551.[M52].
10. Стаматовић, Ј. и Игњатовић, А. (2010). Функције и модели самовредновања наставника. *Зборник радова Учитељског факултета у Ужицу, 13(12)*, 85–94. UDC 378 (082); ISSN 1450-6718; COBIS.RS-ID 146220551. [M52].

1.8. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области и анализа извештаја о провери докторске дисертације на плагијаризам (до 1000 карактера):

Докторска дисертација резултат је оригиналног научног рада. Поступак провере на плагијаризам при Универзитету у Крагујевцу показао је да је докторска дисертација оригинално научно деле кандидата. Према извештају о оригиналности докторске дисертације закључује се да је кандидат поштовао академска правила писања, парафразирања, цитирања и навођења извора, исправно и доследно их примењивао у процесу израде и финализовања рукописа докторске дисертације, како у базичном делу текста, тако и у засебним одељцима.

Провером оригиналности утврђено је да докторска дисертација показује индекс сличности 4% који се препознаје у уобичајеним, општеприхваћеним методичким и методолошко-статистичким формулацијама. Највећи део подударности препознат је са *Извештајем о оцени теме докторске дисертације* у обавезујућим сегментима који се тичу назива тезе, садржајне структуре и предлога методолошког оквира истраживања (циљ, предмет, задаци, хипотезе), чиме је потврђено да кандидат није одступио од пријављеног теоријско-методолошког плана истраживања. Будући да је кандидат запослен на Педагошком факултету у Ужицу Универзитета у Крагујевцу и да је његова биографија објављена на сајту Факултета и Универзитета, софтвер за проверу на плагијаризам је и овај сегмент означио спорним, што се не може узети у разматрање.

1.9. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области:

У докторској дисертацији проучава се проблемска настава, која је у протеклом периоду непрестано интригирала научну и стручну јавност. Иако се с њеним интензивнијим проучавањем започело још седамдесетих година 20. века, она и даље представља истраживачки актуелну тему. Ово се чини посебно значајним у домену компетентности учитеља за њену примену у разредној настави. Полазећи од тога, проблем истраживања у овој докторској дисертацији има научни, друштвени и практични значај.

Научни значај се огледа у томе да упркос бројним истраживањима и даље постоји одређена празнина у систему научних знања у области савремених приступа настави и учењу о природи и друштву у млађим разредима основне школе. То се посебно односи на могућности примене проблемске наставе. Односи се и на садржаје који су заступљени у уџбеницима о природи и друштву, односно на то како су структурирани и у чему се огледа њихов допринос у планирању, организацији, реализацији и вредновању наставе о природи и друштву путем решавања проблема и применом проблемског учења. Недовољан је и број публикација и научних радова који се односе на анализу садржаја уџбеника наставе о природи и друштву, који су основа за планирање и реализацију проблемске наставе.

Друштвени значај се огледа у чињеници да досадашњи покушаји реформе школства углавном нису дали очекиване васпитнообразовне ефекте. Школа и даље кроз своје активности пажњу усмерава на квалитет рада, примере добре праксе, али и недостатке и слабости у раду. Зато се и смисленим чини потреба унапређења организације школе и наставног процеса који је у функцији њеног ефикаснијег деловања, што је било у предметности проучавања ове докторске дисертације. На основу резултата истраживања се може додатно тврдити да је друштво значајан фактор образовања и учења. С једне стране, све што се дешава у друштву нужно се одражава на образовање у основној школи. С друге стране, све што се дешава у друштву, нужно за реперкусију има и у квалитету образовања. Друштвени значај овог истраживања утолико је већи акосе има у

виду чињеница да се бави проучавањем ефикасности процеса учења у циљу унапређивања и осавремењивања наставе и учења у основној школи. Прецизније, у овој докторској дисертацији проучава сепроблемска настава, која се, упркос великом значају, и даље недовољно ефикасно примењује у настави природе и друштва у млађим разредима основне школе, иако је кључна за развој критичког мишљање објективне природне и друштвене стварности. Поред тога, логичко расуђивање будућих одраслих грађана представља претпоставку успешног функционисања друштва у свим областима људског деловања.

Истраживањем проблема ове докторске дисертације испитивани су ресурси и потенцијали примене проблемске наставе о природи и друштву у млађим разредима основне школе са становишта садржајних основа и наставне праксе. На основу резултата истраживања закључује се да најновија дидактичка сазнања упућују на потребу темељног преиспитивања како наставне опреме и простора у којима се организује учење и поучавање, тако и наставних садржаја који се у школи изучавају, па све до начина учења и поучавања. Овим истраживањем идентификоване су кључни проблеми наставе и учења о природи и друштву у прва четири разреда основне школе. Утврђене су и могућности примене проблемске наставе коју индиректно пружају садржаји у уџбеницима о природи и друштву. Резултати истраживања могу значајно допринети актуализацији нове перспективе анализе уџбеничке грађе; указати на важност популаризације проблемских садржаја код аутора уџбеника, подстаћи активан инвентиван и стваралачки однос учитеља у контексту третирања уџбеничких садржаја, те планирања, организације и реализације проблемске наставе *Свет око нас* и *Природа и друштво*. Добијени резултати могу даље допринети и организацији наставе на начин који омогућава ученицима да активним учешћем у настави, самообразовањем, као и самосталним истраживачким и проналазачким радом, унапреде квалитет учења и допринесу ефикасности наставе о природи и друштву. Они такође доприносе развоју стваралаштва ученика и стицању темељних знања која ће имати вредност и изван учионице и служити ученицима у даљем учењу и решавању свакодневних животних проблема. Зато, поред теоријског (научног) и друштвеног, докторска дисертација има и практични значај.

1.10. Оцена испуњености услова за одбрану докторске дисертације у складу са студијским програмом, општим актом факултета и општим актом Универзитета (до 1000 карактера):

По свом обиму, квалитету и релевантности резултата истраживања докторска дисертација кандидата испуњава све законске, научне и методолошке захтеве израде докторске дисертације. Усклађена је са образложењем прихваћене теме од стране Наставно-научног већа Педагошког факултета у Ужицу и Научно-стручног већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу.

У изради докторске дисертације кандидат је испоштовао предвиђене стандарде према *Правилнику о пријави, изради и одбрани докторске дисертације* Универзитета у Крагујевцу.

Постављени циљеви и предмет докторске дисертације актуелни су; остварени су и детаљно проучени, што потврђују резултати истраживања, али и критичке анализе изнете у докторској дисертацији. Истраживање докторске дисертације је резултат осмишљеног методолошког концепта истраживања, заснованог на претходним налазима теоријског проучавања проблема истраживања докторске дисертације.

Подаци добијени истраживањем на стратификованом узорку учитеља, који је репрезентативан за одабрану популацију учитеља на подручју већег броја управних округа Централне Србије, обрађени су одговарајућим статистичким поступцима и прецизно и јасно приказани као релевантни резултати истраживања.

Према резултатима истраживања, дата је критичка анализа која се темељи како на налазима теоријског проучавања, тако и на релевантним претходним истраживањима овог проблема. На основу тога изведени су закључци истраживања, формулисане педагошке импликације и указано је на могуће правце будућих истраживања. Све то указује да ова докторска дисертација може представљати основу за будућа истраживања овог проблема.

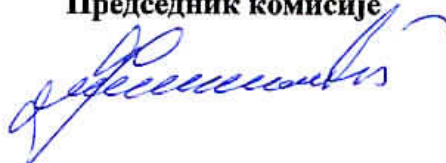
2. ЗАКЉУЧАК

На основу анализе докторске дисертације и приложене документације Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом „**Проблемска настава о природи и друштву у млађим разредима основне школе између садржајне основе и наставне праксе**”, кандидата **Александра Игњатовића**, предлаже надлежним стручним органима да се докторска дисертација прихвати и да се одобри њена одбрана.

Чланови комисије:

Др Хаџи Живорад Миленовић, редовни професор
Учитељски факултет, Универзитет у Приштини – Косовској Митровици
Педагошко-андрагошке науке / Дидактика

Председник комисије

Др Жана Бојовић, редовна професорка
Педагошки факултет у Ужицу, Универзитет у Крагујевцу
Педагошко-андрагошке науке / Педагогија

Члан комисије

Др Марина Семиз, ванредна професорка
Педагошки факултет у Ужицу, Универзитет у Крагујевцу
Педагошко-андрагошке науке / Педагогија

Члан комисије

М. Семиз